

Данка Лајић-Михајловић

ФОНО ЗБИРКА МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА САНУ*

Апстракт: Рад се односи на фоно збирку Музиколошког института САНУ, као изузетно важан део фонда ове институције. У збирци се налазе вредна звучна издања, посебно драгоцени теренски снимци традиционалне народне и црквене музике, као и снимци музике српских композитора 19. и 20. века. Подаци о врстама носача звука, начинима истраживања и околностима у којима су снимци настајали, па и њиховом чувању и обради модерним технологијама, део су историјата етномузикологије и музикологије у Србији. Према броју звучних записа, дијахронијској димензији коју захвата, географској обухватности и жанровској разноврсности, ова колекција је једна од најзначајнијих звучних збирки научног профила у Србији.

Кључне речи: фоно збирка, теренски снимци, дигитализација, српска традиционална народна музика, православна црквена музика, српска уметничка музика

Музиколошки институт САНУ поседује богату колекцију звучних издања (грамофонске плоче, касете и компакт-дискони), теренских снимака традиционалне народне и црквене музике (воштане плоче, жичани калемови, магнетофонске траке, аудио-касете и мини-дискони), као и снимака музике српских композитора 19. и 20. века. У звучној форми сачувана су и сведочанства о дискусијама са стручних и научних скупова које је организовао Институт или су сарадници Института узели учешће. Од комерцијалних издања посебну вредност имају серије тзв. LP плоча (на 33 обртаја) које су објављиване под покровитељством УНЕСКО-а (UNESCO): Музички атлас (*Musical Atlas*), Музички извори (*Musical Sources*) и Антологије (*An Anthology of ...*). Ове едиције је Међународни институт за компаративне музичке студије и документацију (International Institute for Comparative Music Studies and Documentation) припређивао за Међународни музички савет (International Music Council), што најбоље говори о њиховој документарној вредности за упознавање и проучавање различитих музичких традиција. Највећу вредност свакако има збирка теренских снимака фолклорне музике коју су током протеклих деценија стварали сарадници Института.¹

* Овај текст је резултат рада на пројекту *Музика на раскрићу – српски, балкански и европски оквири*, бр. 147033, финансираног од стране Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије.

¹ Упор.: Ана Матовић, *Рукописне збирке народних мелодија у Музиколошком институту*, у: *Српска музика кроз векове*, гл. ур. Стана Ђурић-Клајн, Галерија САНУ, књ. 22, Београд 1973, 293–313; Jelena Jovanović, Rastko Jakovljević, „Challenges

На значај снимања фолклорне музике међу првима је у Србији указао композитор и мелограф Стеван Стојановић Мокрањац, пре више од једног века, давне 1906. године. Он је Етнографском одбору Српске краљевске академије (данас Српске академије наука и уметности – САНУ) поднео предлог за набавку фонографа – тада актуелног апарата за снимање звука.² Нажалост, његова сугестија није била прихваћена, а идеја о снимању фолклорне музике и оснивању фоноархива реализована је тек 1923. године у оквиру Етнографског музеја у Београду. Прве снимке начинио је етнолог Боривоје Дробњаковић, а његов рад наставио је у периоду од 1929–1931. композитор и мелограф Коста П. Манојловић. На просторима јужне Србије (данашње Македоније), Косова и Метохије, Манојловић је на 180 воштаних плоча забележио 362 мелодије. Ова драгоцену збирка, истина непотпуна (144 плоче), данас се чува у Музиколошком институту САНУ и чини најстарији део фонда његовог звучног архива.

Педесетих година прошлог века Српска академија наука и новоосновани Музиколошки институт су организовали екипна систематска теренска истраживања, од којих је прво било у Боки Которској (1951–1953). Радну екипу су чинили Милица Илијин (1910–1991), стални сарадник Института, Миодраг Васиљевић (1903–1963), спољни сарадник, као и стипендисти Стојан Лазаревић (1914–1989) и Драгомир Пападополос (1923–1991). Од опреме за снимање звука су располагали магнетофоном са жичаним калемовима. Истом врстом апарата снимало се и наредне четири године, и то у: Књажевцу и околини, Крушевцу и околини, Нересници код Кучева, околини Београда, у златиборском крају и у Лесковцу. Према неким подацима тако је начињено преко хиљаду звучних записа песама, али се у архиву Института сада налази само 37 калемова.

Снимања магнетофоном са тракама започињу 1957. године сараднице Музиколошког института етномузиколог Радмила Петровић (1923–2003) и етнокореолог Милица Илијин, а овај апарат користио је и етномузиколог Миодраг Васиљевић. „Ера магнетофона“ је трајала и када се, две деценије касније, у теренска истраживања тра-

and Developments in Digitalization Project in the Institute of Musicology SASA”, рад у рукопису, изложен на скупу *Technical challenges and developments in 21st century folk music archiving* одржаном у организацији Музиколошког института Мађарске академије наука (Institute of Musicology Hungarian Academy of Sciences) у Будимпешти јуна 2008; Marija Dumnić, *Project “Digitization and Catalogization of Phonarchive of the Institute of Musicology SASA”: Experiences and Perspectives*, рад у штампи, презентован на Деветој националној конференцији Нове технологије и стандарди: Дигитализација националне баштине, који је организовао Национални центар за дигитализацију у Београду 16–17. јуна 2010. године.

² Видети: Драгослав Девић, *Стеван Стојановић Мокрањац и фонограф*, у: *Композитор и његово окружење*, зборник радова са научног скупа одржаног у САНУ и Матици српској, новембра 2006 (у штампи).

диционалне народне музике која су организована у оквиру пројеката Института укључила етномузиколог Ана Матовић. Коришћени су магнетофони марке Награ (Nagra) и Ухер (Uher 4000 Reporter). Данас се у фонотеци Института налази преко 800 магнетофонских трака снимљених у различитим крајевима Србије.

У последњој деценији XX века теренска снимања фолклорне музике рађена су уз помоћ касетофона марке Сони (Sony WMD-6C). Највећи део материјала који је прикупила етномузиколог др Јелена Јовановић (1964) налази се на аудио-касетама. Већ неколико година за ову сврху етномузиколог др Данка Лајић-Михајловић (1967) користи снимач звука у дигиталном формату (Sony Hi-MD Walkman MZ RH1), те се као последња генерација носача звука у фоно-колекцији Института налазе мини-дискови. Техничка опрема којом располажу сарадници Музиколошког института допуњена је 2003. видео-камером (Digital Video Camera Recorder Sony Mini DV DCR-TRV60E). Видео-записи музичке и играчке традиције дају увид у детаље инструменталне, па и вокалне технике, елементе контекста који могу имати утицаја на сам звук, а посебно је од користи у проучавању обреда, обичаја и музике која је синкретички повезана са игром.

Колекција теренских снимака традиционалне народне музике Музиколошког института САНУ садржи снимке практично са свих простора бивше (СФР) Југославије, али је највећи део из Србије. Осим српске, снимане су и традиције других народа и етничких група које на овим просторима живе, посебно у мултиетничким срединама на северу и југу, у Војводини и на Косову и Метохији. Пажња је поклањана свим видовима музичке праксе – вокалној, инструменталној и вокалноинструменталној, а у оквиру њих – свим жанровима. Савремена методологија етномузиколошких теренских истраживања подразумева снимање и интервјуа са народним музичарима, па се у колекцији налазе снимци казивања о традиционалној народној музици, о народној терминологији, социјалном контексту за који се музика везује. Овакви подаци су раније бележени у писаној форми, у теренским свескама етномузиколога, али је њихова звучна форма свакако потпунија и информативнија.

Истраживања су често рађена по систематском, географском принципу, те су обухватала и сеоске и градске средине одређеног подручја. Снимана је првенствено музика традиционалних аматерских музичара, али и музицирање „полупрофесионалаца“ и „професионалаца“. Оваква грађа приближно је реалан социјални пресек музичке традиције Србије. Када је било могуће, снимања су рађена у „аутентичним“ ситуацијама, када се музика изводи у основној функцији. Ипак, чешће су биле „стимулисане“ ситуације, организоване од стране истраживача, а снимани су и сабори, фестивали и друге прилике када је традиционална музика извођена на сцени.

У фоно-колекцији Музиколошког института САНУ налазе се и теренски снимци православног црквеног појања, начињени у манастирима у Србији, Далмацији, Босни и међу Србима у Румунији и Мађарској 70-их и 80-их година XX века од стране музиколога др Димитрија Стефановића (1929) и др Данице Петровић (1945). Посебну драгоценост представљају звучни записи које је у више наврата, током посета Хиландару у последње три деценије 20. века сачинио др Димитрије Стефановић.

Из богате колекције снимака традиционалне народне музике Музиколошког института САНУ до сада су објављене три плоче, приређене на основу снимака Радмиле Петровић: 1. *Српска народна музика* (ППП РТБ 2510057 стерео, Београд 1981), са снимцима из различитих крајева Србије; 2. *Све девојке на седељку дошле* (Дискол ЛПД-001 стерео, Крушевац б. г.), садржи избор материјала прикупљеног током теренских истраживања у околини Крушевца (1979–1984), 3. *Добро дошли на Рудник*, певање и свирка чланова групе „Црнућанка“ из села Црнућа на Руднику (ППП РТБ ЛП 004, Београд 1990). Ово, треће издање је у проширеној верзији објављено и на компакт-диску приложеном уз књигу *Еј, Рудничке, ти планино стара* коју су приредиле Радмила Петровић и Јелена Јовановић.³

Свест о одговорности за очување постојећих снимака, као и могућностима нових технологија, постојала је код сарадника Института у пуној мери,⁴ али је остваривање ове врсте задатака у великој мери било ограничено финансијским могућностима. Са пребацивањем најстаријих снимака на савремене носаче звука отпочело се средином деведесетих година сада већ прошлог века. По савету стручњака одлучено је да се магнетофонске траке пресниме на дигиталне аудио-траке (DAT). Тако је на овај начин део грађе обезбеђен у сарадњи са Зораном Јерковићем, доцентом на Катедри за снимање и дизајн звука за радио ФДУ у Београду, а уз финансијску помоћ Министарства за културу.

У настојању да се стари носачи звука преведу у актуелне дигиталне формате, у оквиру институтског пројекта „Традиционално и ново у српској музици“ конвертовани су најстарији објављени звучни снимци традиционалног српског црквеног појања – *Расадник српског православног црквеног појања*, албум од 64 грамофонске плоче (78 обртаја), Edison Bell Penkala, Загреб 1933.⁵ Љубазношћу Зо-

³ Главни уредник Д. Петровић, Музиколошки институт САНУ, Културни центар Горњи Милановац, Вукова задужбина, Београд 2003.

⁴ Katarina Tomašević, *Značaj digitalizacije muzikalija i zvučnih zapisa u arhivu i fonoteci Muzikološkog instituta SANU*, Pregled Nacionalnog centra za digitalizaciju, 2, 2003, 46–51.

⁵ Видети: Милица Андрејевић, *Звучни снимци српског православног црквеног појања*, Свеске Матице српске. Грађа и прилози за културну и друштвену историју, св. 45, Нови Сад 2006, 75–87.

рана Јерковића, који је урадио дигитализацију, ова вредна збирка је постала доступна истраживачима наше појачке традиције.

Нова етапа дигитализације фоно збирке започела је 2006. године, када је покренут пројекат „Каталогизација и рестаурација фонографске колекције Музиколошког института САНУ“ којим руководи др Даница Петровић, директор Института. Финансијску подршку пружио је Секретаријат за културу Скупштине Града Београда. Набављена је нова опрема, а неопходни стари апарати су доведени у употребно стање захваљујући предусретљивости стручњака из техничке службе Радио Београда. Рад на дигитализацији постојеће грађе започео је етномузиколог Растко Јаковљевић, тада као хонорарни сарадник, сада запослен у Институту, уз асистенцију Јелене Јовановић и Данке Лајић-Михајловић. Поступак дигитализације усклађен је са бернском Конвенцијом и пропозицијама Интернационалне асоцијације звучних и аудио-визуелних архива (IASA), а узета су у обзир и искуства сродних институција из других земаља. У првој фази дигитализацији су подвргнуте најстарије траке и оне за које се проценило да садрже снимке од посебног значаја. На овај начин трајно је обезбеђена етномузиколошка грађа из западне Србије (Златибор и Пријепоље), централне Србије (Шумадија), јужне Србије (Косово), југоисточне Србије и Подунавља (Сврђиг), из околине Београда, али и са подручја која припадају новоствореним државама Црној Гори, Хрватској и Федерацији Босни и Херцеговини (Далмација, Кордун, Херцеговина). Крајем 2009. у рад на пројекту дигитализације су се укључиле (као хонорарни сарадници) младе колегинице, тада студенти етномузикологије Марија Думнић и Милица Обрадовић. План је да до краја 2010. буду обрађене све магнетофонске траке чија је дигитализација технички могућа. У току је обрада поменутих теренских снимака православног црквеног појања. Паралелно са дигитализацијом тече процес каталогизације звучних снимака. Траке су груписане према географском и хронолошком критеријуму. У каталог се уносе подаци о месту где је снимак настао, датуму снимања, истраживачу-сниматељу, месту где се трака физички налази, као и подаци о његовој дигитализованој форми и други сврсисходни коментари.⁶

За наредну фазу планирана је дигитализација аудио-касета и грамофонских снимака, а постоји и идеја да се путем веб-презентације и могућности претраживања по различитим параметрима звучни материјал којим Институт располаже учини доступним широј јавности. Од финансијске помоћи надлежних институција зависи судбина разматраног заједничког пројекта Српске академије наука и уметности и Аустријске академије наука, у оквиру којег је предвиђе-

⁶ М. Dumnić, видети напомену 1, стр. 142.

на дигитализација збирке воштаних плоча, од којих је за 92 неопходна претходна рестаурација. Окончање овог пројекта, као и дигитализација снимака са жичаних калемова који се налазе у колекцији Института задаци су од примарног значаја.

Према укупном броју снимака које садржи, али и географској обухватности, жанровској разноврсности и дијакхронијској димензији коју захвата, колекција снимака традиционалне народне музике и црквеног појања сабрана у Музиколошком институту САНУ, поред фоноархива Радиотелевизије Србије и оног који припада Факултету музичке уметности у Београду, једна је од најзначајнијих звучних збирки у земљи. Према начину настанка и функцији, то је научна, првенствено етномузиколошка збирка, али је континуиран развој, допуњавање фонда, чини истовремено драгоценим сведочанством општих промена у друштву и култури.

UDC 026.062:061.6](497.11)

782/785](=163.41)

DOI: 10.2298/MUZ1010141L

Danka Lajić-Mihajlović

AUDIO COLLECTION IN THE SASA
INSTITUTE OF MUSICOLOGY*

Abstract: The paper is relating to audio collection of the Institute of Musicology SASA as extremely important part of this institution's fund. The collection comprises of valuable sound materials, especially significant collections of fieldwork recordings of traditional folk and church music, as also recordings of pieces of the 19th and 20th century Serbian composers. Information on sound carriers, methodologies and circumstances in which the recordings have been made, their preservation and further treatment with modern technologies, are a part of ethnomusicological and musicological histories in Serbia. According to number of sound recordings, diachronical dimensions that encompass, geographical areas and genre diversity, this collection is one of the most important sound collections of scientific profile in Serbia.

Key words: phonograph collection, fieldwork recordings, digitization, Serbian traditional folk music, Orthodox Church music, Serbian artistic music

The Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts (SASA) retains an ample audio collection (vinyl records, cassette tapes, and compact discs) with field recordings of traditional folk and church music (wax cylinders, wire recordings, reel-to-reel and cassette tapes, and minidisks), and music of the 19th and 20th century Serbian composers. Preserved audio documents includes also testimonials about professional meetings and conferences organized by the Institute or attended by the Institute fellows. Among the commercial recordings, particularly valuable is a series of 33 rpm LP records *Musical Atlas*, *Musical Sources*, and a number of *Musical Anthology* collections, published under the UNESCO sponsorship. Their documentary value for research and dissemination of the diverse musical traditions is evident in the fact they were commissioned by the International Music Council and prepared by the International Institute for Comparative Music Studies and Documentation. The most treasured asset is certainly the collection of folk music field recordings generated over past decades by Institute researchers.¹

* This text is the result of work on the project *Muzika na raskršću – srpski, balkanski i evropski okviri* [Music at the crossroads – Serbian, Balkan, and European contexts] No. 147033, financed by the Ministry of Science and Technological Development of the Republic of Serbia.

¹ Ana Matović, „Rukopisne zbirke narodnih melodija u Muzikološkom institutu“, [Manuscript collections of folk tunes in the Institute of Musicology] in: *Srpska muzika kroz vekove* [Serbian music through the centuries], ed. Stana Đurić-Klajn [Belgrade: SASA Gallery, 1973] 22: 293–313; Jelena Jovanović and Rastko Jakovljević, “Challenges and

Over a century ago, in 1906, Serbian composer and transcriber Stevan Stojanović Mokranjac among the first indicated the significance of recording folk music. He suggested a phonograph purchase, current recording device at the time to the Ethnography Board of the Serbian Royal Academy (nowadays SASA), but sadly his proposal was not granted right away.² It was not until 1923 that the notion of recording folk music was realized at last and the sound archive was founded under the auspices of Belgrade Ethnography Museum. Ethnologist Borivoje Drobnjaković was credited with making the first recordings, and composer and transcriber Kosta P. Manojlović continued in his footsteps from 1929 to 1931. Manojlović recorded 362 melodies from Southern Serbia (today FYR of Macedonia), and Kosovo and Metohija on 180 wax cylinders. Now only partially preserved on 144 cylinders, this precious collection is kept at the SASA Institute of Musicology and represents the oldest section of its sound inventory.

In the 1950s the Serbian Academy of Sciences and the newly founded Institute of Musicology performed regular group field research trips. The first one took place between 1951 and 1953 in Boka Kotorska. The research team involved research fellow Milica Ilijin (1910–1991), adjunct researcher Miodrag Vasiljević (1903–1963), and grant recipients Stojan Lazarević (1914–1989) and Dragomir Papadopolos (1923–1991). Their equipment consisted of a wire recorder, the same device also used during the next four years in: Knjaževac and vicinity, Kruševac area, Neresnica near Kučevo, Belgrade proximity, Zlatibor region, and in Leskovac. According to data, these trips produced over a thousand sound recordings, but the Institute is now in possession of only 37 cylinders.

In 1957, research associates, ethnomusicologist Radmila Petrović (1923–2003) and ethno-choreographer Milica Ilijin started with reel-to-reel tape recordings, a technique also used by the adjunct researcher Miodrag Vasiljević. The “open reel era” lasted into the next two decades, when ethnomusicologist Ana Matović joined the field research of traditional folk music organized by the Institute. At that time, in use were the brands of *Nagra* and *Uher 4000 Reporter* reels. Today, the Institute audio

Developments in Digitization Project of the SASA Institute of Musicology” (paper in print presented at the conference *Technical challenges and developments in 21st century folk music archiving*, Hungarian Academy of Sciences Institute of Musicology, Budapest, June 2008); Marija Dumnić, “Project ‘Digitization and Cataloguing of the Phonoarchive of the SASA Institute of Musicology:’ Experiences and Perspectives” (paper in print presented at the 9th National Conference *New Technologies and Standards: Digitization of National Heritage*, National Center for Digitization, Belgrade, June 16–17, 2010).

² Dragoslav Dević, “Stevan Stojanović Mokranjac i fonograf” [Stevan Stojanović Mokranjac and the phonograph] in : *Kompozitor i njegovo okruženje* [Composer and his surroundings], (paper in print, presented at the meeting in SASA and Matica Srpska, November, 2006).

collection stores about 800 open reel tapes recorded throughout various regions of Serbia.

The last decade of the 20th century introduced Sony WMD-6C as a device for field recording and the majority of material assembled by ethnomusicologist Dr. Jelena Jovanović (1964) is kept on cassette tapes. For the same recording purposes ethnomusicologist Danka Lajić-Mihajlović (1967) utilizes a digital recorder (Sony Hi-MD Walkman MZ RH1) thus adding minidisk as the last generation of sound carriers to the Institute sound repository. In 2003 the Sony digital video camera recorder (Mini DVD CR-TR V60E) supplemented existing equipment available to the Institute associates. With this addition, the video recordings of musical and dance tradition provide insights into subtleties of instrumental and vocal techniques, and particularly into examination of rituals, customs, and syncretism of music and dance.

The SASA Institute of Musicology collection consists of traditional folk music field recordings from virtually all regions of former (Socialist Federal Republic of) Yugoslavia, but the vast majority originates in Serbia. The traditions of people and ethnic groups other than Serbian living in these areas were also recorded, particularly those in multiethnic communities in the north and south, in Vojvodina and in Kosovo and Metohija. All types of musical practices were represented – vocal, instrumental, and vocal-instrumental, including all the genres. Since the modern field research methodology incorporates recorded interviews with folk musicians, the collection also features narrative testimonials about traditional folk music, folk jargon, and social context related to the music. Earlier, these types of data were recorded in writing as field notes, but the sound format certainly offers more complete information.

Most often, the research was conducted according to the systematical geographic blueprint, thus accounting for both villages and townships in certain areas. The music of traditional amateur musicians was mainly recorded, but also performances by semi-professionals and professionals. This type of material provided a relatively current social cross section of Serbian music tradition. When possible, the recording sessions were set up in “authentic” circumstances with the music performed for its primary purpose, but more often, the recordings were handled under “stimulated” circumstances. Recorded were also stage performances of traditional music at fairs, festivals, and other similar events.

The sound inventory of SASA Institute of Musicology contains field recordings of Orthodox church chant obtained by musicologists Dimitrije Stefanović (1929) and Danica Petrović (1945) in the monasteries in Serbia, Dalmatia, Bosnia, and among the Serbian population in Romania and Hungary during 1970s and 1980s. Extremely significant are those made on different occasions by Stefanović in the Hilandar monastery during the last three decades of the 20th century.

The abundant collection of the Institute's traditional folk music recordings rendered three released records, all based on the material collected by Radmila Petrović: (1) *Serbian Folk Music* (PGP RTB 2510057 stereo, Belgrade, 1981), featuring music from various regions of Serbia; (2) *All the Girls to the Bee Came* (Diskos, LPD--001, stereo, Kruševac, b. g.) with the selection of sound materials collected during the field research in the Kruševac proximity (1979--84); and (3) *Welcome to the Rudnik Mount*, singing and musicing by the members of "Crnućanka" ensemble from Crnuće village on the Rudnik mountain (PGP RTB LP 004, Belgrade, 1990). The latter edition is, in an expanded version also published on a CD complementary to the book *Hey Rudnik, Thou Old Mountain* edited by R. Petrović and Dr. Jovanović.³

The Institute employees fully exercised responsible awareness in preserving existing recordings and utilizing novel technologies,⁴ but the realization of such tasks was often hampered by financial restraints. Conversion of the oldest recordings to modern means started in the mid 1990s and per expert advice it was decided the open reel tapes should be transferred to DAT audio tapes. This served as a venue to preserve a portion of the sound material and was accomplished through cooperation with Zoran Jerković, lecturer at the Department for the Radio Sound Recording and Design at the School of Drama Arts in Belgrade, and with the financial support of the Ministry of Culture.

In an effort to convert older recordings into current formats within the Institute's project "The Traditional and the New in Serbian Music," digitized were the oldest ever released sound recordings of the Serbian church singing – *The Nursery of Serbian Orthodox Church Chant*, a collection of 64 vinyl records at 78 rpm (Edison Bell Penkala, Zagreb 1933).⁵ With the kind help of Zoran Jerković, this invaluable collection thus became available to those interested in researching our chanting tradition.

The newest digitization phase started in 2006 with the inception of the project "Cataloguing and Restoration of the SASA Institute of Musicology Phonograph Collection." Danica Petrović, the Institute director is in charge of this project and the City of Belgrade Office for Cultural Affairs provides financial support. The project financed the purchase of new equipment, and the restoration of the necessary older equipment to

³ Danica Petrović, ed. (Belgrade, Gornji Milanovac: Muzikološki institut SANU, Kulturni centar Gornji Milanovac, Vukova zadužbina, 2003).

⁴ Katarina Tomašević, *Značaj digitalizacije muzikalija i zvučnih zapisa u arhivu i fonoteci Muzikološkog instituta SANU* [The importance of digitization of music collection at SASA Institute of musicology], *Pregled Nacionalnog centra za digitalizaciju* [Review of the National Center for Digitization], 2, 2003, 46–51.

⁵ Milica Andrejević, "Zvučni snimci srpskog pravoslavnog pojanja," (Sound recordings of the Serbian Orthodox church chant), *Sveske Matice srpske: Gradja i prilozi za kulturnu i društvenu istoriju*, 45 (Matica srpska journal, 45), (Novi Sad, 2006): 75–87.

its performing degree was courtesy of the Technical Maintenance Office of Radio Belgrade. Ethnomusicologist Rastko Jakovljević started the process of digitization of existing sound material (first as an adjunct and now employed at the Institute) with the assistance of Jelena Jovanović and Danka Lajić-Mihajlović. The digitization procedures are coordinated with the Bern Convention and IASA propositions, and aided with the experiences of establishments that carried similar projects in other countries. The oldest recordings and tapes, assessed to be of special value and significance were converted first. In this phase, sound materials from: western (Zlatibor and Prijepolje), central (Šumadija), southern (Kosovo), and southeastern Serbia and Danube Valley (Svrljig), as well as from Belgrade vicinity and areas in the newly founded states of Montenegro, Croatia, and Bosnia and Herzegovina Federation (Dalmatia, Kordun, Herzegovina) were permanently saved. In 2009, our young colleagues, then ethnomusicology students Marija Dumnić and Milica Obradović joined the digitization project as adjunct researches. According to the schedule, all convertible open reel tapes should be digitized by the end of 2010. At this time, field recordings of the aforementioned church Orthodox chant are being converted. Along with digitization, all sound recordings are catalogued and classified geographically and chronologically. The catalogue features the following rubrics: location where recording originated, the date of the recording, name of the researcher/sound engineer, location of the tape, data about the digitized format, and other useful information.⁶

The plan for the next stage includes digitization of cassette tapes and vinyl records, and possibly a web presentation enhanced with advanced search of the Institute audio inventory, made accessible to the public. The outcome of the wax cylinder collection digitization project (92 of which await restoration) that SASA is supposedly undertaking in cooperation with the Austrian Academy of Sciences is contingent on government funding. Realization of this project and digitization of wire recordings from the Institute repository remain the highest priorities.

Judging by the merits of numbers, comprehensive geographics, genre variety, and its diachronic realm, the SASA Institute of Musicology traditional folk music and church chant recorded collection is, along with the Serbian Radio Television and the Belgrade School of Music sound archives, one of the most impressive in the country. According to its origins and purpose, the collection is scientific and primarily ethnomusicological, but at the same time, through its sustained development and expansion, it also documents shifts in the culture and society at large.

(Translated by *Jelena Simonović-Schiff*)

⁶ M. Dumnić, see fn. 1, p. 148.